

Dermatoloji Polikliniği Hastalarının Nevüsler ve Güneş ile İlgili Bilgi ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Knowledge and Attitudes of Dermatology Out-Patients About Nevi and Sun

Dr. Aslı KÜÇÜKÜNAL,^a
Dr. Gonca GÖKDEMİR,^b
Dr. Adem KÖŞLÜ,^b
Dr. Günay CAN^c

^aDermatoloji Kliniği,
Kars Devlet Hastanesi, Kars
^bDermatoloji Kliniği,
Şişli Etfal Eğitim ve
Araştırma Hastanesi,
^cHalk Sağlığı AD,
İstanbul Üniversitesi
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İstanbul

Geliş Tarihi/Received: 02.06.2008
Kabul Tarihi/Accepted: 22.10.2008

Yazışma Adresi/Correspondence:
Dr. Aslı KÜÇÜKÜNAL
Kars Devlet Hastanesi,
Dermatoloji Kliniği, Kars,
TÜRKİYE/TURKEY
aslikucukunal@hotmail.com

ÖZET Amaç: Nevüsler, vücudun güneş gören ve/veya görmeyen bölgelerinde ortaya çıkabilen, doğumsal veya edinsel olabilen iyi huylu lezyonlardır. Ancak, bazı nevüsler atipik görünümlü olup melanom öncüsü olarak sınıflanabilirler. Bu durum nevüslerin önemini artırmaktadır. Toplumumuz nevüslerle ilgili çok sayıda yanlış inanç ve bilgiye sahiptir. Ülkemizde toplumun nevüslerle ve güneşle ilgili bilgi seviyesini değerlendiren ülkemizde yapılan herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu makalenin amacı, Türk toplumunun nevüsler ve güneş ile ilgili bilgi ve görüşlerini değerlendirmektir. **Gereç ve Yöntemler:** Dermatoloji polikliniğe başvuran ve nevüsü olan 18 yaşından büyük hastalar çalışma gurubuna alındı. Hastaların yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyleri ile ilgili demografik bilgileri kaydedildi. Hastalara nevüsler ve güneşle ilgili bilgi, tutum ve davranışlarına yönelik bir anket formu verildi. Elde edilen veriler istatistiksel olarak değerlendirildi. **Bulgular:** Çalışmamıza 700 hasta (400 kadın, 300 erkek) katıldı. Hastalar nevüsü %91.3 oranında “kahverengi leke” olarak tanımladılar. Hastaların %63.6’sı nevüslerindeki değişiklikleri takip etmemekteydi. En çok şekil değişikliği nedeni ile doktora başvurulmaktaydı. Hastaların 258 (%36.9)’i nevüslerin kansere dönüştüğünü düşünmekteydi ancak %97.6’sı nevüs muayenesi yaptırmamıştı. Hastalar en çok 615 (%87.9)’i doktordan bilgi almayı tercih etmekteydi. Hastaların 347 (%49.6)’si nevüslerin artmasına en çok güneşin sebep olduğunu düşünmekteydi. **Sonuç:** Bulgularımız dermatoloji poliklinik hastalarının nevüslerle ve güneş ile ilgili doğru, güvenilir ve yeterli bilgiye ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Toplum bu konuda bilinçlendirmek için eğitim programlarının yapılmasının faydalı olabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Nevüs; güneşten korunma; toplum bilinci; deri kanseri

ABSTRACT Objective: Nevi are congenitally occurring or acquired lesions, which can be localized on sun-exposed or non-exposed sites of the human body. However, some nevi may have atypical appearances, which are classified as the precursor of melanoma. This increases the importance of nevi. However, in our community, there are many misconceptions about nevi and sun. Our aim was to evaluate knowledge and attitudes of dermatology outpatients on nevi and sun. **Material and Methods:** 700 patients with nevi older than 18 years old were recruited in this trial. The questionnaires including items on knowledge, attitudes and behaviours towards nevi were self-filled by the patients and the results were analyzed statistically. **Results:** The study included, 700 patients (400 females and 300 males). Most of the patients (91.3%) defined nevi as a “brown blotch” and 63.6% of the patients did not follow up the changes in their nevi. A total of 258 (36.9%) patients thought that nevi were usually transformed into cancer. However, %97.6 of the patients did not consult a doctor. A total of 615 (87.9) patients preferred to be informed by a doctor. 347 (49.6%) patients blamed the sun for their nevi. **Conclusion:** Our results showed that dermatology outpatients needed to have correct, reliable and adequate information about nevi. We believe that it is necessary to inform the community about this subject and to develop relevant education programs.

Key Words: Nevi and melanomas; solar system; education, public health professional; skin neoplasms

Halk dilinde “ben” diye anılan nevuslar, vücudun tüm deri alanlarında ve mukozalarında ortaya çıkabilen, doğumsal veya edinsel olabilen iyi huylu lezyonlardır.¹ Nevusların ortaya çıkmalarında veya artışında rol oynayan faktörler arasında güneş, genetik faktörler ve hormonal değişiklikler sayılabilir.^{1,2}

Toplumda nevuslarla ilgili çok sayıda yanlış fikirler bulunmaktadır. Toplumun çoğu kesiminde ve hatta hekimler arasında bile nevusların alındığı zaman kansere döneceği inancı mevcuttur. Bu durum birçok hastanın korkarak, gerektiğinde müdahaleye razı olmaması veya devamlı kanser olacak endişesini taşıması gibi son derece sakıncalı durumlara neden olmaktadır.¹ Halbuki her nevus kansere yol açmayabilir. Mevcut nevuslar üzerinde ortaya çıkan şekil ve renk değişikliği, kanama, kaşıntı gibi durumlar uyarıcı olmalıdır.¹⁻³

Literatürde güneşin olumsuz etkileri ve nevuslarla ilgili toplumun bilgi seviyesini değerlendiren az sayıda çalışma bulunmaktadır.^{2,4-13} Ülkemizde de benzer şekilde güneş ve toplum bilinci ve güneşten korunma yöntemleri ile ilgili çalışmalar mevcuttur.¹⁴⁻¹⁶ Ancak “Türk Medline” veri kaynağından yapılan taramalar sonucunda nevuslar ve güneş ile ilgili toplumun bilgi seviyesi ve görüşlerini araştıran bir çalışma bulunmamıştır.

Amacımız dermatoloji polikliniğine gelen hastaların nevuslar ve güneş ile ilgili bilgi seviyelerini ve görüşlerini değerlendirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Hastanemiz Dermatoloji Polikliniğine Kasım 2007 ve Nisan 2008 tarihleri arasında çeşitli deri hastalığı nedeniyle başvuran hastalardan nevus olanlar çalışma grubuna dahil edilmedi. Okuma yazma bilmeyen ve 18 yaşın altında olan hastalar çalışma grubuna alınmadı. Hastaların dermatolojik muayeneleri yapıldı. Nevuslar ve güneşle ilgili bilgi, tutum ve davranışlarına yönelik hazırlanan, çoktan seçmeli ve boşluk doldurmalı sorulardan oluşan anket formunu hastaların kendilerinin yanıtlamaları istendi. Anket formundaki sorular hastaların anlayabileceği bir dille ifade edildi. Anket formunda, hastaların sosyodemografik özellikleri, nevus

deyince ne anladıkları, nevusları ile ilgili bilgileri, endişeleri, konuyla ilgili bilgi edinme yolları ve bu bilgilerin yeterliliği ve güneşin nevuslara etkisi ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemek amacı ile hazırlanmış sorular yer almıştı (Bkz. Ek 1).

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 10.0 istatistik paket programı kullanıldı. Karşılaştırmalarda Student t, Fisher exact ve ki-kare testleri kullanıldı. $p < 0.05$ anlamlı kabul edildi. Bu çalışma Helsinki Deklerasyonu prensiplerine uygun olarak yapılmıştır.

BULGULAR

Çalışmamıza 400 kadın, 300 erkek toplam 700 hasta alındı. Hastaların yaşı 18-66 (ort. 34) yıl arasındaydı. Hastaların cinsiyetleri, yaş grupları ve eğitim düzeyleri Tablo 1’de gösterilmektedir. Cinsiyetler arasında yaş dağılımı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktu ($p > 0.05$). Erkeklerin %37.7’si yüksek eğitim düzeyine sahipken, kadınların ise %29.8’i yüksek eğitim düzeyine sahipti. Erkeklerin eğitim durumu kadınlara göre anlamlı derecede daha yüksekti ($p < 0.05$).

Anket uygulanmadan önce hastalara “nevus deyince ne anlıyorsunuz?” sorusu soruldu. Hastalar nevus %91.3 oranında “kahverengi leke” olarak tanımladılar. Ancak %8.7 oranında hasta ise bu soruya anlamsız yanıtlar verdi.

Hastaların %63.6’sı nevuslarındaki değişiklikleri takip etmemekteydi. Cinsiyetler arası, yaş grupları ve eğitim düzeyleri açısından nevuslardaki değişiklikleri takip etme bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktu ($p > 0.05$). Hastalar en çok şekil değişikliği (%42.3) nedeni ile doktora başvuruyordu. Kanama/kabuklanma nedeni ile doktora başvurma oranı kadınlarda erkek hastalara göre anlamlı oranda daha yüksekti ($p < 0.001$) (Tablo 2).

Hastaların %36.9’u her nevusun kansere dönüştüğünü düşünmekteydi. Bu oran kadın hasta grubunda anlamlı olarak daha fazlaydı ($p < 0.01$). Ancak hastaların yarısı bu konuda bir fikrinin olmadığını belirtti. Erkek hastalarda bu oran kadın hastalar göre daha fazlaydı ($p < 0.01$). Sadece %13.1 hasta her nevusun kansere dönüşmeyece-

EK 1: Hastalara verilen anket formu.

1. Benlerinizdeki değişiklikleri takip ediyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
2. Benlerinizle ilgili ne tür bir şikayetiniz olursa doktora başvurursunuz?
 - a) Şekil değişikliği (büyüme/küçülme/sınır düzensizliği)
 - b) Renk değişikliği
 - c) Kaşıntı
 - d) Kanama-kabuklanma
 - e) Sayısında artış
 - f) Hepsi
 - g) Bir fikrim yok
3. Sizce her ben kansere dönüşür mü?
 - a) Evet
 - b) Hayır
 - c) Bir fikrim yok
4. Benlerin alınması tehlikeli midir?
 - a) Evet
 - b) Hayır
 - c) Bir fikrim yok
5. Hiç ben muayenesi yaptırınız mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
6. Benlerinizle ilgili sizi en çok ne endişelendirir?

7. Benler hakkındaki bilgileri nereden aldınız?
 - a) Hiçbir kaynaktan bilgi almadım
 - b) Aile üyeleri (anne/baba/kardeş)
 - c) Akraba
 - d) Arkadaş
 - e) İnternet
 - f) Yazılı-görsel medya(tv/radyo/gazete)
 - g) Eczacı
 - h) Doktor
 - i) Okul/iş yeri çevresi
8. Bu kaynaklardan bu konu hakkında yeterli bilgi aldığınızı düşünüyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
 - c) Bir fikrim yok
9. Sizce benlerin artışına yol açan faktörler nelerdir?
 - a) Güneş
 - b) Genetik faktörler
 - c) Stres
 - d) Hormonal hastalıklar
 - e) Diyet
 - f) Hepsi
 - g) Bir fikrim yok
10. Güneşlenme alışkanlığınız var mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
11. Solaryum alışkanlığınız var mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
12. Güneşin benleri olumsuz yönde etkilediğini biliyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
 - c) Bir fikrim yok
13. Güneşten korunmak için ne yapıyorsunuz?
 - a) Güneş koruyucu kullanmak
 - b) Giysi/şapka/gözlük kullanmak
 - c) Uygun saatlerde dışarıda olmayı tercih etmek
 - d) Hepsi
 - e) Hiçbiri
14. Güneşten koruyucu ürünlerin güneşin zararlı etkilerini engellediğini düşünüyor musunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
 - c) Bir fikrim yok

ğini ifade etmişti. Hastaların %34'ü nevusların alınmasının tehlikeli olduğunu ifade ederken, %56.1'i ise bu konuda bir fikrinin olmadığını söylediler. Hastaların sadece %9.9'u nevusların alınmasının tehlikeli olmayacağını ifade etmişlerdi. Kadın hastalar ve düşük eğitim seviyesine sahip olanlar nevusların alınmasının tehlikeli olduğunu düşünürken erkek hastalar ve yüksek eğitim seviyesinde olanlar daha çok "fikrim yok" demişlerdi ($p < 0.05$).

Hastaların %97.6'sı nevus muayenesi yaptırmamıştı. Bu sonuç cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyleri arasında değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadı ($p > 0.05$).

Hastaların nevuslarla ilgili en çok endişesi kanser oluşma riskiydi (%46.7). Genç yaş grubu ve yüksek eğitim seviyesi olan hastalar kanser riskini

TABLO 1: Çalışmaya alınan hastaların sosyodemografik özellikleri.

Cinsiyet	Erkek		Kadın		Total		p
	n	%	n	%	n	%	
Yaş							
18-24	70	23.3	72	18.0	142	20.3	
25-44	181	60.3	272	68.0	453	64.7	
45 ve üstü	49	16.3	56	14.0	105	15.0	0.101
Eğitim							
Düşük (ilkokul ve ortaokul)	187	62.3	281	70.3	468	66.9	
Yüksek (lise ve üniversite)	113	37.7	119	29.8	232	33.1	0.028*

ifade ederken ileri yaş grubu olan hastalar nevusların çoğalmasından endişe ediyordu ($p < 0.001$). Diğer ifade edilen endişeler nevusların büyümesi (%34.4), sayılarının artması (%17) ve sadece %1.9 hasta hiç endişe duymadığını belirtti. Hastalar ne-

TABLO 2: Hastaların nevuslarındaki değişikliklerle ilgili doktora başvuru nedenleri.

	Erkek		Kadın		18-24 yaş		25-44 yaş		45 yaş ve üstü		Düşük Eğitim		Yüksek Eğitim		Toplam	
	n	%	n	%	n (%)	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	
Şekil değişikliği	134	45	162	40.5	60	42	187	41	49	47	204	43.6	92	39.7	296	42.3
Renk değişikliği	66	22	74	18.5	33	23	92	20	15	14	91	19.4	49	21.1	140	20
Kanama-kabuklanma	38	13*	98	24.5*	20	14	92	20	24	23	102	21.8*	34	14.7*	136	19.4
Sayısında artış	27	9	40	10	14	10	44	9.7	9	8.6	46	9.8	21	9.1	67	9.6
Kaşıntı	26	8.7	36	9	10	7	46	10	6	5.7	45	9.6	17	7.3	62	8.9
Hepsi	15	5	18	4.5	8	6	24	5.3	1	1	5	1.1*	28	12.1*	33	4.7
Bir fikrim yok	6	2	11	2.8	-		12	2.6*	5	4.8*	17	3.6*	-		17	2.4

* p< 0.05 olarak saptanmıştır (ki-kare testi kullanılmıştır).

vuslarla ilgili bilgiyi en çok doktordan aldıklarını ifade ettiler (%87.9). Diğer bilgi kaynakları arasında internet (%4.6), eczacı (%4.3), medya (%4.1) mevcuttu. Hastaların büyük çoğunluğu (%88.1) aldıkları bilgilerin yeterli olduğunu düşünmekteydi. Ancak kadın hastalar ve yüksek eğitim grubu diğer gruplara göre yeterli bilgi almadıklarını ifade etmişti (p< 0.05) (Tablo 3).

Nevusların artmasına yol açan faktörler arasında güneş ilk sırada yer alıyordu (%49.6), stres

(%20.7), genetik (%16.6) ve hormonal faktörler (%15.6) diğer en sık ifade edilen faktörlerdi (Tablo 4).

Güneş ve solaryum alışkanlığı hasta grubumuzda oldukça düşük olarak saptanmıştı. Hastaların sadece %14'ünde güneşlenme alışkanlığı ve %4'ünde solaryum alışkanlığı vardı. Hastaların %53'ü güneşin nevuslar için zararlı etkileri olduğunu bildiğini ifade ettiler. Bu oran kadınlarda, genç yaş grubunda ve yüksek eğitim grubunda di-

TABLO 3: Hasta grubunun nevuslarla ilgili endişeleri, konuyla ilgili bilgi kaynakları ve bu kaynakların güvenilirliği ile ilgili bilgiler.

	Erkek		Kadın		18-24 yaş		25-44 yaş		45 yaş ve üstü		Düşük Eğitim		Yüksek Eğitim		Toplam	
	n	%	n	%	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %	n %		
Benlerinizle ilgili sizi en çok ne endişelendirir?																
Kanser	153	51	174	43.5	90	63.4*	206	45.5	31	29.5	104	22.2	223	96.1*	327	46.7
Büyüme	99	33	142	35.5	36	25.4	158	34.9	47	44.8*	235	50.2*	6	2.6	241	34.4
Çoğalmasa	42	14	77	19.3	16	11.3	81	17.9	22	21	116	24.8	3	1.3	119	17
Endişelenmem	6	2	7	1.8	-		8	1.8	5	4.8	13	2.8	-		13	1.3
Benler hakkındaki bilgileri nereden aldınız?																
Hiçbir kaynaktan bilgi almadım	4	1.3	5	1.3	1	0.7	6	1.3	3	2.9	9	1.9*	-		9	1.3
Aile üyeleri	-		6	1.5*	-		4	0.9	1	1	5	1.1	1	0.4	6	0.9
Akraba	-		6	1.5*	-		4	0.9	2	1.9	5	1.1	1	0.4	6	0.9
Arkadaş	-		6	1.5*	1	0.7	3	0.7	2	1.9	2	0.4	30	12.9*	6	0.9
İnternet	12	4	20	5	20	14.1*	12	2.6	-		21	4.5	8	3.4	32	4.6
Yazılı-görsel medya	11	3.7	18	4.5	3	2.1	22	4.9	4	3.8	29	6.2*	1	0.4	29	4.1
Eczacı	7	2.3	23	5.8	2	1.4	12	2.6	16	15.2*	415	88.7	200	86.2	30	4.3
Doktor	274	91.3*	341	85.3	118	83.1	412	90.9	85	81*	118	83.1	412	90.9*	615	87.9
Bu kaynaklardan bu konu hakkında yeterli bilgi aldığınızı düşünüyor musunuz?																
Evet	275	91.7*	342	85.5	119	83.8	415	91.6*	83	79	416	88.9	201	86.6	617	88.1
Hayır	20	6.7	51	12.8*	23	16.2*	31	6.8	17	16.2*	40	8.5	31	13.4*	71	10.1
Fikrim yok	5	1.7	7	1.8	-		7	1.5	5	4.8	12	2.6*	-		12	1.7

* p< 0.05 olarak saptanmıştır (ki-kare testi kullanılmıştır).

TABLO 4: Hastalara göre nevusların artışına yol açan faktörler.

	n	%
Güneş	347	49.6
Stres	145	20.7
Genetik faktörler	116	16.06
Hormonal faktörler	109	15.6
Travma	22	3.1
Hepsi	4	0.6
Fikrim yok	2	0.3

ğer gruplara göre daha fazlaydı ($p < 0.01$). Ancak %40.3 hasta güneşten korunmak için herhangi bir yöntem kullanmadığını belirttiler. Kadınlar ve eğitim düzeyi yüksek olan grup diğer gruplara göre daha fazla güneşe karşı koruyucu önlem aldıklarını ifade ettiler. Ancak hastaların %51.9'u güneşten koruyucu ürünlerin güneşin olumsuz etkilerinin önlediğini düşünmediğini belirtti. Kadınlarda, genç yaş grubu ve yüksek eğitim seviyesi olan grupta bu oran diğer gruplara göre anlamlı derecede daha fazlaydı ($p < 0.01$) (Tablo 5).

SONUÇ

Son yıllarda deri kanseri insidansı epidemik boyutlara ulaşmıştır.^{14,15} Her yıl melanom tanısı alan

hasta sayısı artmaktadır.¹⁷ Yapılan araştırmalarda, 2005 yılında 60.000 hastanın melanom tanısı aldığı ve erken tanı konulsa bile her yıl 8000 kişinin melanomdan öldüğü saptanmıştır.¹⁸ Tüm dünyada hekimler, güneşlenme alışkanlığını değiştirmek amacı ile ultraviyole ışınlarının tehlikeleri konusunda insanları uyarmaya çalışmaktadır. Halkın eğitimi ve bilgilendirilmesi genellikle güneşin olumsuz etkileri üzerine yoğunlaşmaktadır.¹⁵ Ancak toplumun nevuslarla ilgili bilgi seviyesinin değerlendirildiği az sayıda çalışma bulunmaktadır.¹¹⁻¹³

Çalışmamızda Türk toplumunun nevuslarla ilgili bilgi ve görüşlerini değerlendirmeyi amaçladık. Nevuslar vücudun her yerinde olabilen, farklı renklerde ve boyutlarda olup kabarıklık ya da düz lezyonlar olarak karşımıza çıkabilirler. Borland ve ark.nın yaptığı çalışmada hastaların nevusları kabarıklık kahverengi lezyon olarak tarif ettiği bildirilmiştir.¹⁹ Aynı çalışmada hastaların kabarıklık görümlü nevuslardan melanom gelişebileceğini ve düz lezyonların maligniteye yol açmadığını ifade ettikleri saptanmıştır. Yazarlar bu sonucu hastaların nevus ve melanom ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu şeklinde yorumlamışlardır. Çalışma grubumuzda da nevusların

TABLO 5: Hastaların güneşin nevuslar üzerine etkileri ve güneşin etkileri ile ilgili bilgileri.

	Erkek		Kadın		18-24 yaş		25-44 yaş		>45 yaş		Düşük Eğitim		Yüksek Eğitim	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Güneşin nevusları olumsuz yönde etkilediğini biliyor musunuz?														
Evet	159	53	212	53	89	62.7*	239	52.8	43	41	170	36.3	201	86.6*
Hayır	133	44.3*	156	39	52	36.6	184	40.6	53	50.5*	258	55.1*	31	13.4
Fikrim yok	8	2.7	32	8*	1	0.7	30	6.6	9	8.6	40	8.5*	-	-
Güneşten korunmak için ne yapıyorsunuz?														
Güneşten koruyucu ürün kullanmak	4	1.3	176	44*	37	26.1	123	27.2	20	19	120	25.6	60	25.9
Giysi, şapka, gözlük kullanmak	82	27.3*	67	16.8	33	23.2	95	21	21	20	97	20.7	52	22.4
Uygun saatlerde dışarıda olmak	28	9.3*	12	3	10	7	23	5.1	7	6.7	22	4.7	18	7.8
Hepsi	-	-	49	12.3*	11	7.7	35	7.7	3	2.9	14	3	35	15.1*
Hiçbiri	186	62*	96	24	51	35.9	177	39.1	54	51.4	215	45.9*	67	28.9
Güneşten koruyucu ürünlerin güneşin zararlı etkilerini engellediğini düşünüyor musunuz?														
Evet	45	15	72	18	16	11.3	83	18.3	18	17.1	104	22.2*	13	5.6
Hayır	81	27	282	70.5*	80	56.3*	240	53*	43	41	177	37.8	186	80.2*
Fikrim yok	174	58*	46	11.5	46	32.4	130	28.7	44	41.9*	187	40*	33	14.2

* $p < 0.001$ olarak saptanmıştır (Fisher Exact testi kullanılmıştır).

çoğunluğu (%91.3) kahverengi leke olarak tanımlanmış olup hastalarımızın bu konuda yeterli bilgi sahibi olmadığı söylenebilir.

Hastalarımızın %63.6'sının nevuslarındaki değişiklikleri takip etmediği saptandı. Bu durumun, hastaların nevuslarını bir sağlık sorunu olarak görmemesinden kaynaklandığını düşünebiliriz. Yapılan bir çalışmada, insanların kış aylarında daha kapalı giyindiği ve kendi vücudundaki değişiklikleri daha az takip ettiği bildirilmiştir.⁴ Çalışmamızın kış aylarında yapılmış olması oranın yüksekliğine neden olmuş olabilir.

Jackson ve ark.nın çalışmasında hastalar, en çok nevuslardaki kanamadan endişelendiği ve en çok bu şikayetle doktora başvurduklarını belirtmişlerdir. Ancak melanom için en önemli bulgular şekil ve renk değişikliğidir.¹² Çalışmamızdaki hastalar en çok nevuslarında şekil değişikliği (%42.3) ve renk değişikliği (%20) olduğunda doktora başvurmayı tercih ediyordu. Bu oran genç ve ileri yaş grubunda anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştu. Genç popülasyonun dış görünümüne daha çok dikkat ettiği ve doğru bilgi kaynaklarından yararlandığı düşünülebilir. İleri yaş popülasyonun ise nevusları nedeniyle daha önce doktora başvurma ya da bilgi alma olasılığı nedeniyle soruya doğru yanıt vermiş olabilirler.

Türk toplumunda nevuslara bıçak değmemesi gerektiği ile ilgili geleneksel inançlar olsa da, bunun bilimsel bir değerinin olmadığı bilinmektedir.¹ Anket sonuçlarımıza göre, hastaların %34'ünün nevusların alınmasının tehlikeli olduğunu düşünmesi "nevuslara bıçak değmez" görüşünün yaygın olduğunu desteklemektedir. Bu görüş kadın hasta grubu ve düşük eğitim düzeyi olan grupta daha yüksek bulunmuştur. Hastaların %50'sinin bu konuda bir fikrinin olmaması ise hastaların bu konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı ile açıklanabilir.

Çoğu nevus, hastaların sağlığını direkt olarak etkilememekte olup hekim tarafından muayene edilme ihtiyacı gerekmez. Çalışmamızda hastaların %97.6'sının daha önce hiç nevus muayenesi yaptırmamış olması bu görüşle paralellik göstermektedir. Ayrıca bu sonuç, konu ile ilgili ye-

terli bilgilendirme ve uyarı almadıkları gerçeğini de ortaya çıkarmıştır.

Çalışmamızda, hastaların %46.7'si nevuslarla ilgili en çok kanser gelişimi açısından endişe duymaktaydı. Bu oranın yüksekliği, nevus tarama kampanyalarının yapılması ve medyada bu bilgilere geniş yer verilmiş olmasına bağlanabilir. Nevuslardan kanser gelişimi endişesi genç yaş grubu ve yüksek eğitim düzeyi olan grupta daha yüksek bulunmuştu. Bu sonuç, genç popülasyonun daha çok araştırmacı olması ve bilgi kaynaklarına daha kolay ulaşmasıyla açıklanabilir.

Epidemiyolojik çalışmalar, güneş ışınlarının deri kanserlerinin yanı sıra fotoyaşlanma, fototoksik ve fotoalerjik reaksiyonlar gibi birçok deri hastalığının gelişiminden sorumlu en önemli çevresel faktör olduğunu göstermektedir.^{14,15,20,21} Çalışmamızdaki hastaların %53'ü nevuslar üzerinde güneşin olumsuz etkileri olduğunun farkındaydı ve %49.6'sı nevusların sayısındaki artıştan güneşi sorumlu tutmaktaydı.

Yapılan bir çalışmada toplumun güneşlenme alışkanlıkları ile ilgili bilgi düzeyi, davranış ve tutumlarındaki değişiklikler değerlendirilmiş ve çalışma sonuçlarına göre bilgi kaynağı olarak insanların yazılı ve görsel medyayı doktorlara tercih ettiği ortaya çıkmıştır.⁵ Bizim çalışmamızda ise hastaların %87.9'u bilgi almak için doktorları tercih etmektedir. Çalışmanın hastane ortamında yapılması ve anketin bir doktor tarafından verilmesi hastaların bu yanıtında etkili olmuş olabilir. Ancak çalışmamızda kadınların aile üyeleri, akraba, arkadaş ve eczacılardan bilgi almayı çoğunlukla tercih ettiği, erkeklerin ise bilgi kaynağı olarak doktorları tercih ettiği saptanmıştır. Genç hastaların ise nevuslarla ilgili bilgilere internet üzerinden daha sık ulaştığı saptanmıştır. Eğitim düzeyi yüksek olanlar, aldıkları bilgilerin yeterli olmadığını söylemiştir.

Güneşin nevuslar üzerindeki olumsuz etkilerine yazılı ve görsel medyada oldukça geniş bir yer ayrılmaktadır. Kadınların moda ve kozmetiğe olan ilgisi nedeni ile bu konu ile daha çok ilgilenmektedirler.⁷ Çalışmamızda kadın hastaların çoğunun, güneşin nevuslar üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğunu bilmeleri, koruyucu kremler ile daha çok

korunduklarını belirtmeleri ancak bu ürünlerin tam korunmada faydalı olmadığı görüşünde olmaları yukarıdaki bilgilerle paralellik göstermektedir. Jones ve ark.nın yaptığı bir çalışmada kadınların erkeklere göre güneşten koruyucu ürünleri daha çok kullandıkları ancak güneşlenme alışkanlıklarının daha da artmış olduğu bildirilmiştir.⁴

Güneşin zararlı etkilerinden korunma yöntemleri arasında güneşlenmenin en aza indirilmesi, gölgede kalınması, şapka ve örtücü giysiler giyilmesi, güneşten koruyucu ürünlerin kullanılması ve ultraviyolenin en yoğun olduğu saatlerde güneşe çıkılmaması sayılabilmektedir.¹⁶ Çalışmamızdaki hastaların %53'ü güneşin nevusları olumsuz yönde etkilediğini belirtmiş olmalarına rağmen %40.3'ü güneşten korunmamaktaydı. Bu sonuç hastalarımızın güneşin olumsuz etkilerini bildiğini ama bunu önlemek için herhangi bir önlem almadığını çarpıcı bir şekilde göstermektedir. Hastaların %51.9'u bu koruyucu ürünlerin güneşin olumsuz etkilerinin önlemediğini düşünmekteydi. Bu oranların yüksek olması hastalarımızın doğru bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada lise öğrencileri arasında güneşten korunma konusunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha dikkatli davrandıkları ve güneşe çıkarken güneş koruyucu krem veya şapka kullandıklarını belirtmişlerdir.¹⁴ Bizim çalışmamızda da benzer şekilde kadın hasta grubu ve

yüksek eğitim grubu diğer gruplara göre daha fazla güneşten koruyucu önlem aldıklarını ifade ettiler.

Son yıllarda bronz tenin daha estetik ve sağlıklı bir görünüm yarattığına dair sosyal bir inanış olduğu saptanmıştır.⁴ Çalışmamızdaki hastaların sadece %14'ünün güneşlenme ve %4'ünün solaryum alışkanlığı olduğu saptanmıştır. Bu oran literatürdeki verilere göre oldukça düşüktür.¹² Toplumumuzda son yıllarda değişmekte olan sosyokültürel ve ekonomik faktörler bu oranın düşüklüğüne yol açmış olabilir.

Literatürde toplumun güneşin olumsuz etkileri ile ilgili bilgi ve görüşleri, güneşlenme alışkanlıkları ve malin melanom gelişimi ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Ancak sadece nevusları konu alan çalışma sayısı oldukça yetersizdir. Bununla birlikte nevuslarda oluşan değişiklikler ve artışına neden olan faktörlerin bilinmesi de çok önemlidir. Bulgularımız göstermiştir ki, poliklinik hastalarımızın nevuslarla ve güneşin zararlı etkileri ile ilgili bilgi seviyesi yeterli değildir. Toplum bu konuda bilgilendirmek üzere sağlık kampanyaları ve düzenli halk eğitim programları yapılmasına daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu sayede, bireylerin nevuslarını yakından tanıyacağı ve nevuslarındaki değişiklikleri daha bilinçli bir şekilde takip edeceği kanısındayız.

KAYNAKLAR

1. Nemlioğlu F, Or AN. [Nevi]. In: Tüzün Y, Koçoğyan A, Aydemir EH, Baransü O, eds. Dermatoloji. 2nd ed. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 1999. p.610-30.
2. Little P, Keefe M, White J. Self screening for risk of melanoma: validity of self mole counting by patients in a single general practice. *BMJ* 1995;310(6984):912-6.
3. Yavuz C, Anadolu R, Erdem C. [New approaches to surgical and medical treatments of melanoma]. *Dermatose* 2005;4(2):79-91.
4. Jones B, Oh C, Corkery E, Hanley R, Egan CA. Attitudes and perceptions regarding skin cancer and sun protection behaviour in an Irish population. *J Eur Acad Dermatol Venereol* 2007;21(8):1097-101.
5. Robinson JK, Rigel DS, Amonette RA. Trends in sun exposure knowledge, attitudes, and behaviors: 1986 to 1996. *J Am Acad Dermatol* 1997;37(2 Pt 1):179-86.
6. Hall HI, May DS, Lew RA, Koh HK, Nadel M. Sun protection behaviors of the U.S. white population. *Prev Med* 1997;26(4):401-7.
7. Martin JM, Parikh MN, Mamelak AJ, Liégeois NJ. Behavior and attitudes towards sun exposure and photoprotection practice in women's media. *J Am Acad Dermatol* 2007; 56(2):pAB35.
8. Ezzedine K, Guinot C, Mauger E, Pistone T, Receveur MC, Galan P, et al. Travellers to high UV-index countries: sun-exposure behaviour in 7822 French adults. *Travel Med Infect Dis* 2007;5(3):176-82.
9. Robinson JK, Rigel DS, Amonette RA. What promotes skin self-examination? *J Am Acad Dermatol* 1998;38(5 Pt 1):752-7.
10. Geller AC, Cantor M, Miller DR, Kenausis K, Rosseel K, Rutsch L, et al. The Environmental Protection Agency's National SunWise School Program: sun protection education in US schools (1999-2000). *J Am Acad Dermatol* 2002;46(5):683-9.
11. Osterlind A, Stender IM, Heinävaara S. What do Danes know about naevi, skin cancer and melanoma? Experience from a dermatological out-patient clinic. *Melanoma Res* 1997;7(1):69-73.
12. Jackson A, Wilkinson C, Pill R. Moles and melanomas--who's at risk, who knows, and who cares? A strategy to inform those at high risk. *Br J Gen Pract* 1999;49(440):199-203.

13. Jackson A, Wilkinson C, Hood K, Pill R. Does experience predict knowledge and behavior with respect to cutaneous melanoma, moles, and sun exposure? Possible outcome measures. *Behav Med* 2000;26(2):74-9.
14. Kaymak Y, Tekbaş ÖF, Şimşek İ. [Knowledge, attitudes and behaviours of university students related to sun protection] *Turkderm* 2007;41(3):81-5.
15. Kalaycıyan A, Serdaroğlu S. [Sun protection: Community awareness, approaches and tendencies]. *Dermotose* 2003;2(3):159-62.
16. Özkan Ş, Ergör G, İlknur T, Fetil E, Erdem Y, Akar H, et al. [Sun and consciousness; a questionnaire study]. *Turkderm* 2001;35(4): 277-84.
17. Köktürk A, Baz K, Buğdaycı R, Kaya Tİ, İkizoğlu G. [Sun protection knowledge and attitudes in patients presenting to dermatology outpatient clinic]. *Türkiye Klinikleri J Dermatol* 2002;12(4):198-203.
18. Weinstock MA. Cutaneous melanoma: public health approach to early detection. *Dermatol Ther* 2006;19(1):26-31.
19. Borland R, Marks R, Noy S. Public knowledge about characteristics of moles and melanomas. *Aust J Public Health* 1992;16(4): 370-5.
20. McCarthy WH. The Australian experience in sun protection and screening for melanoma. *J Surg Oncol* 2004;86(4):236-45.
21. Miyamura Y, Coelho SG, Wolber R, Miller SA, Wakamatsu K, Zmudzka BZ, et al. Regulation of human skin pigmentation and responses to ultraviolet radiation. *Pigment Cell Res* 2007;20(1):2-13.